Research Paper

Evaluation the Effects of Subsidy Reforms on Sustainability of Rural Economic Indexes: A Case Study in Sardabeh Rurals

*Arastoo Yari Hesar[1], Majid Parishan[2], Vakill Heidari Sareban[3]

1. Assistant Professor, Department of Geography and Rural and Urban Planning, Faculty of Humanities ,University of Mohaghegh Ardabili, Ardabil, Iran.
2. Assistant Professor, Department of Geography, Saqqez Branch, Payame Noor University of Kurdistan Province, Saqqez, Iran.
3. Associate Professor, Department of Natural Geography, Faculty of Humanities, University of Mohaghegh Ardabili, Ardabil, Iran.

Use your device to scan and read the article online

Citation: Yari Hesar, A.,Parishan, M., & Heidari Sareban, V. (2017). [Evaluation the Effects of Subsidy Reforms on Sustainability of Rural Economic Indexes : A Case Study in Sardabeh Rurals (Persian)]. *Journal of Rural Research, 8*(3), 536-553. http://dx.doi.org/10.22059/JRUR.2017.63480

doi: http://dx.doi.org/10.22059/JRUR.2017.63480

Received: 03 Jan. 2017
Accepted: 15 Jul. 2017

ABSTRACT

Implementation of subsidy reform policy in Iran is such a proceeding has been done to reduce poverty and reduce the gap between different groups of society, especially in rural areas. This research try to evaluate the effects of subsidy reform policy on economic sustainability of Sardabe rurals in Ardabil province.
This paper is fundamental and exploratory kinds of research and the information have been gathered by means of questioner technique. The population consisted of villages in Sardabe which includes 41 villages and 9650 people according to the census carried on in 1390. Using the Cochran formula for sampling, 369 people were selected randomly. The main criteria in this article According to the research topic include Increasing the purchasing power of the people, increase employment rate, increase Income and savings, Poverty Reduction, Reducing unemployment, Demand Side Management, Managing and reducing wasteful consumption and finally Reducing income inequality. The results of this research shows that After the implementation of Reconfiguring subsidies, income and savings have increased significantly. the greatest impact of subsidies reconfiguration was on the index of willing to work and the minimal impact on increasing agricultural production enterprises and households. The results show that the implementation of the subsidy reform policies is not achieved to determined aims and contrary to what was thought economic indicators over nearly a decade past of implementation of this policy has not been a significant change.

Key words:
Reform subsidy plan, Economic indicator, Sustainability

Extended Abstract

1. Introduction

Enormous confusion exists over description of subsidy economic reforms. Perhaps the most common definition is direct cash payment by government to producer or consumer to stimulate the production. Broader definitions try to cover other types of government interventions that affect prices or costs, either directly or indirectly. The associations between subsidies and their negative effects on sustainable development, especially the economy, have been long recognized by the researchers. Economists have generally regarded subsidies as inefficient, expensive, socially inequitable and environmentally harmful that impose a burden on government budgets and tax payers. These are strong arguments in favor of reform. Subsidies distort prices and resource allocations, altering the amount of goods and services produced and consumed in an economy. This type of assistance is offered for several reasons, such as promoting

* *Corresponding Author:*
Arastoo Yari Hesar, PhD
Address: Department of Geography and Rural and Urban Planning, Faculty of Humanities ,University of Mohaghegh Ardabili, Ardabil, Iran.
Tel: +98 (912) 4550230
E-mail: arastoo252@yahoo.com

regional and rural development, supporting employment and incomes and adjusting to changing economic, social, or environmental conditions. Implementation of subsidy reform policy in Iran has been done to reduce poverty and reduce the gap between different groups of society, especially in rural areas. This research tried to evaluate the effects of subsidy reform policy on economic sustainability of Sardabe rurals in Ardabil Province.

2. Methodology

This paper is fundamental and exploratory kinds of research and the information have been gathered by means of questioner technique. The population consisted of villages in Sardabe which includes 41 villages and 9650 people according to the census carried on in 1390. Using the Cochran formula for sampling, 369 people were selected randomly. The main criteria in this article According to the research topic include Increasing the purchasing power of the people, increase employment rate, increase Income and savings, Poverty Reduction, Reducing unemployment, Demand Side Management, Managing and reducing wasteful consumption and finally Reducing income inequality.

3. Results

Reconfiguring subsidies have failed to make much help create jobs and prosperity. The results of this research shows that After the implementation of Reconfiguring subsidies, income and savings have increased significantly. The greatest impact of subsidies reconfiguration was on the index of willing to work and the minimal impact on increasing agricultural production enterprises and households.

4. Discussion

The result of this study shows that Economic indicators over nearly a decade past of implementation of this policy has not been a significant change and the total Index of economic sustainability has been grows slightly and also there is no significant relations between subsidy reforms and economic sustainability indicators in sardabe rurals. The economic indicators for the sector have improved across the board since subsidies were eliminated

In order to establish social sustainability, reduction of income gaps between the poors and richs people, fair income distribution in the country, reducing social and economic inequality, reducing poverty and empowering the poor's, Government should implement poverty alleviation and social justice plan through efficient and targeted allocation of resources. Hence, Implementation of subsidy reform policy in Iran is such a proceeding has been done to reduce poverty and reduce the gap between different stratum of society, especially in rural areas.

Test results also show that there is significant relationship between reduce consumption of water, gas and gasoline In other words, targeted subsidies have had a significant decrease in consumption in our casr studies. Highest and lowest impacts of operating this strategy was on expenditure management and reduce waste and consumption of gas. Also there is a significant relationship between meet the basic needs of households and operating of subsidies policy. In other world, Reconfiguring subsidies help to meet the basic needs of the household. Highest and lowest subsidy impacts was on of poverty reduction and meet the needs of households and also has been on increasing purchasing power.

Reconfiguring subsidies help to reduced the Income inequality and led to the balance in income among households. In addition and on the base of this result we can strongly say that ther is not significant relationship between Reconfiguring subsidies and economic sustainability in our rurals. In other word, subsidy reform cant do any positive impact on rural economic indexes.

5. Conclusion

The results show that the implementation of the subsidy reform policies is not achieved to determined aims and Contrary to what was thought economic indicators over nearly a decade past of implementation of this policy has not been a significant change.

Acknowledgments

This research did not receive any specific grant from funding agencies in the public, commercial, or not-for-profit sectors.

Conflict of Interest

The authors declared no conflicts of interest.

ارزیابی تأثیرات هدفمندسازی یارانه‌ها بر پایداری شاخص‌های اقتصاد روستایی (مطالعه موردی: دهستان سردابه، شهرستان اردبیل)

*ارسطو یاری حصار[1]، مجید پریشان[2]، وکیل حیدری ساربان[3]

۱- استادیار، گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری و روستایی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه محقق اردبیلی، اردبیل، ایران.
۲- استادیار، گروه جغرافیا، واحد سقز، دانشگاه پیام نور استان کردستان، سقز، ایران.
۳- دانشیار، گروه جغرافیای طبیعی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه محقق اردبیلی، اردبیل، ایران.

تاریخ دریافت: ۱۴ دی ۱۳۹۵
تاریخ پذیرش: ۲۴ تیر ۱۳۹۶

چکیده

اجرای سیاست هدفمندسازی یارانه‌ها در ایران از جمله اقداماتی است که با هدف کاهش فقر، کاهش فاصله طبقاتی بین دهک‌های مختلف جامعه و به ویژه ارتقای شاخص‌های اقتصادی در مناطق روستایی انجام شده است. تحقیق پیش رو با هدف ارزیابی آثار هدفمندسازی یارانه‌ها بر پایداری اقتصادی روستاهای بخش سردابه شهرستان اردبیل انجام گرفته است. این تحقیق از نوع بنیادی‌اکتشافی و روش انجام پژوهش توصیفی‌تحلیلی است. داده‌های مورد نیاز از دو طریق میدانی و اسنادی جمع‌آوری شده‌اند. جامعه آماری این تحقیق شامل تمامی ساکنان روستاهای دهستان سردابه (۴۱ روستا) می‌شود که طبق سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۱۳۹۰، ۹۶۵۰ نفر جمعیت دارد. حجم جامعه نمونه که از طریق فرمول کوکران برآورد شده است، شامل ۳۶۹ خانوار می‌شود که به نسبت جمعیت خانوارهای روستایی از میان ۱۰ روستا به روش تصادفی نظام‌مند انتخاب شده‌اند. نتایج این بررسی نشان می‌دهد که کیفیت شاخص‌های اقتصادی در روستاهای مطالعه‌شده با گذشت نزدیک به یک دهه از اجرای این سیاست تحول چشمگیری پیدا نکرده‌اند. شاخص کل پایداری اقتصادی در روستاهای دهستان سردابه میزان بسیار اندکی رشد یافته است و بین متغیر اصلی پایداری اقتصادی در روستاهای مطالعه‌شده و اجرای طرح هدفمندسازی یارانه‌ها ارتباط معنی‌داری وجود ندارد.

کلیدواژه‌ها:
هدفمندسازی یارانه، پایداری، شاخص اقتصادی، سردابه، اردبیل

مقدمه

یکی از سیاست‌های اقتصادی رایج در کشورهای درحال‌توسعه و حتی کشورهای توسعه‌نیافته اتخاذ سیاست‌های حمایتی مناسب و پرداخت یارانه‌ها از سوی دولت‌هاست. ممکن است هدف از اعمال این سیاست‌ها کمک به مصرف‌کنندگان باشد که قادر به تهیه برخی از کالاهای حیاتی نیستند یا کمک به تولیدکنندگانی باشد که به علت افزایش قیمت تمام‌شده برخی از کالاها نمی‌توانند با عرضه‌کنندگان دیگر آن کالا رقابت کنند (معنوی، ۲۰۱۱). به عبارت دیگر، پرداخت یارانه به کالاهای ضروری با هدف ایجاد توان خرید برای اقشار دهک‌های پایین درآمدی است که بتوانند نیازهای معیشتی حداقلی خود را تأمین کنند (بخشوده، ۲۰۱۲). هدفمندسازی ناظر بر تعریف گروه‌های هدف (غالباً فقیر و کم‌درآمد) است؛ در سیستم‌های سنتی پرداخت یارانه به دلیل هدفمندنبودن این پرداخت‌ها، بخش اعظم یارانه‌ها عاید اقشار پردرآمد و دهک‌های بالای درآمدی شده است و گروه‌های کم‌درآمد همچنان محروم باقی می‌مانند. در واقع فقدان نظام هدفمند حمایتی و یارانه‌ای باعث شده است تا طی دهه‌های گذشته شکاف بین سطح کیفی زندگی و معیشت روستایی، زمینه افزایش فقر و در نتیجه روستاگریزی و میل به مهاجرت به شهرها را فراهم کند.

لایحه هدفمندسازی یارانه‌ها در ایران قسمتی از «طرح تحول اقتصادی» بود که دولت نهم آن را مطرح کرد. در مجموع طرح هدفمندسازی یارانه‌ها برای رسیدن به اهدافی از جمله کاهش هزینه‌های دولت، تخصیص و استفاده بهینه از منابع، شکل‌گیری قیمت‌های واقعی و افزایش بهره‌وری عوامل تولید و فرایندها بود (مرکز پژوهش‌های مجلس، ۱۳۸۹). ماده ۱۰۳ قانون برنامه چهارم توسعه اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی توسعه اهداف هدفمندسازی یارانه‌ها را کاستن از سهم طبقات با درآمدهای بالا و افزایش سهم طبقات پایین از یارانه‌ها و جایگزین‌کردن تدریجی طرح‌های رفاه اجتماعی به جای پرداخت یارانه بیان می‌کند. در این طرح، یارانه اختصاص‌یافته به کالاهای مصرفی از جمله حامل‌های انرژی، حذف شده است و در عوض، یارانه نقدی به اقشار هدف تعلق می‌گیرد. همچنین مقرر شده است تا

* نویسنده مسئول:
دکتر ارسطو یاری حصار
نشانی: اردبیل، دانشگاه محقق اردبیلی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری و روستایی.
تلفن: ۴۵۵۰۲۳۰ (۹۱۲) ۹۸+
پست الکترونیکی: arastoo252@yahoo.com

۳۰ درصد درآمدهای حاصل از هدفمندکردن یارانه‌ها (آزادسازی قیمت حامل‌های انرژی و کالاهای مصرفی یارانه‌ای) برای تجهیز زیرساخت‌های تولیدی در اختیار بخش‌های کشاورزی و صنعت قرار گیرد. هم‌اکنون بخش اعظمی از منابع ملی به منظور ایجاد عدالت، کم‌شدن فاصله طبقاتی و افزایش رونق اقتصادی به ویژه در نواحی محروم و روستایی صرف یارانه‌ها می‌شود (مرکز پژوهش‌های مجلس، ۱۳۹۵). بنابراین شاخص‌های توسعه جوامع روستایی که ساکنانش را غالباً گروه‌های فقیر و دهک‌های کم‌درآمد جامعه تشکیل می‌دهند، باید در فرایند اجرای این نظام جدید پرداخت یارانه متحول شوند و با افزایش قدرت خرید و تغییر مناسبات اجتماعی و اقتصادی بر پایداری این جوامع نیز افزوده شود. از آنجا که از شروع هدفمندسازی یارانه‌ها در ایران بیش از نیم‌دهه می‌گذرد، ضرورت دارد تا بررسی‌های جامع درباره دامنه تأثیرات آن بر پایداری ابعاد زیستی نواحی روستایی انجام شود.

استان اردبیل در شمال غربی ایران از جمله مناطقی است که سیمای غالب اجتماعی و اقتصادی آن را روستا و روستانشینی تشکیل می‌دهد. بیش از ۳۶ درصد از جمعیت این استان در روستاها ساکن هستند (مرکز آمار ایران، ۲۰۰۹) و فعالیت‌های کشاورزی شاکله اصلی اقتصاد آن‌ها را تشکیل می‌دهد. به همین دلیل رونق اقتصادی روستاهای این شهرستان به معنی رونق اجتماعی و اقتصادی کل استان خواهد بود. از این رو بررسی نتایج سیاست هدفمندسازی یارانه‌ها بر اقتصاد جوامع روستایی این استان، لازم است تا از این رهگذر نقاط ضعف و قوت این سیاست در استان شناسایی شود و راهکارهای لازم برای بهبود معیشت و پایدارکردن زیست روستایی ارائه شود. با توجه به اینکه یکی از مهم‌ترین جوامع هدف در هدفمندسازی یارانه‌ها گروه‌های محروم و فقیر و به ویژه جامعه روستایی بوده است، پژوهش حاضر تلاش می‌کند با رویکردی نظام‌مند آثار و پیامدهای اجرای سیاست هدفمندسازی یارانه‌ها را روی شاخص‌های پایداری اقتصادی روستاهای دهستان سردابه در شهرستان اردبیل بررسی و ارزیابی کند و به سؤالات زیر پاسخ دهد:

آیا اجرای سیاست هدفمندسازی یارانه‌ها به پایداری اقتصادی در سطح روستاهای مطالعه‌شده منجر شده است؟ آیا اجرای هدفمندسازی یارانه‌ها به افزایش قدرت خرید مردم در روستاهای مطالعه‌شده منجر شده است؟ آیا اجرای هدفمندسازی یارانه‌ها بر افزایش اشتغال و درآمد و پس‌انداز در روستاهای مطالعه‌شده تأثیر گذاشته است؟ آیا هدفمندسازی یارانه‌ها به مدیریت مصرف و کاهش اسراف در روستاهای مطالعه‌شده منجر شده است؟

بر این اساس هدف اصلی این تحقیق بررسی پیامدهای اجرای هدفمندسازی یارانه‌ها بر پایداری اقتصادی و کاهش ابعاد فقر در نواحی روستایی شهرستان اردبیل است. اهداف فرعی این پژوهش نیز عبارتند از: بررسی تأثیرات هدفمندسازی یارانه‌ها بر افزایش قدرت خرید مردم، افزایش اشتغال، درآمد و پس‌انداز، کاهش بیکاری، مدیریت مصرف و کاهش اسراف و رفع نابرابری درآمد.

مروری بر ادبیات موضوع

در دهه ۱۹۸۰ به دنبال بحران بدهی‌ها و رکود جهانی، نگرش کشورهای توسعه‌یافته به سمت بهبود مدیریت اقتصاد و پذیرفتن نقش بیشتر نیروهای بازار تغییر کرد که در چارچوب این رویکرد جدید، اکثر کشورها برای اصلاحات در برنامه یارانه‌ها اقدام کردند. در زمینه هدفمندسازی کشورهای مختلفی از جمله لهستان، بلغارستان، اندونزی، چین و ترکیه (Razmara, 1999) و در زمینه یارانه‌های غذایی، برخی کشورهای دیگر از جمله مصر، پرو (Francke, 1998)، تونس و یمن هدفمندسازی را تجربه کرده‌اند. برخی از کشورهای اروپایی (kluve & Schmidt, 2002) و آفریقایی (Tekleselassie, Johnstone, & Abebayehu, 2004) و همچنین برخی از کشورهای فقیر جهان نیز اصلاحات اقتصادی را در بخش‌های مختلف اجتماعی و اقتصادی به‌کار گرفته و اجرا کرده‌اند. دلیل عمده این کشورها برای اجرای برنامه اصلاحات، پرهزینه‌بودن یارانه عمومی به دلیل فراگیری آن بود. با توجه به افزایش جمعیت و افزایش قیمت کالاها و خدمات در بازارهای جهانی، بار مالی دولت افزایش قابل توجهی یافته بود. علاوه بر آن ناکارایی نظام توزیع دولتی و آثار منفی کنترل قیمت محصولات بر تولیدکنندگان از دلایل دیگر این اصلاحات به شمار می‌آمد. در میان سیاست‌های حمایتی دولتی برای از بین بردن فقر یا کاهش آن، مباحث مربوط به هدفمندکردن یارانه‌ها همواره یکی از پیچیده‌ترین مباحث است (Wang, Burton, & Abrams, 2011). هدفمندکردن یارانه‌ها سیاست حمایتی‌ای است که منابع مالی را به سمت اقشاری که واقعاً به آن احتیاج دارند، هدایت می‌کند، در مصرف این منابع صرفه‌جویی می‌کند و کارایی سیاست‌ها و رویکرد هدفمندکردن حمایتی را افزایش می‌دهد (Grosh, Carlo Del, Emil, & Azedine, 2001:24).

یارانه عبارت است از پرداخت مستقیم یا غیرمستقیم دولتی، امتیاز اقتصادی یا اعطای برتری ویژه‌ای (موسوی، خالویی، و فرجزاده، ۲۰۰۹:۶۳) که دولت‌ها برای رساندن کالا و خدمات به دست مصرف‌کنندگان به قیمت ارزان‌تر و حمایت از توان رقابت تولیدکنندگان پرداخت می‌کنند (امانی، ۲۰۱۲:۲۸). یارانه‌ها در عرصه سیاست‌های تأمین اجتماعی و حمایت از اقشار آسیب‌پذیر هدفی است که از یک طرف همه گروه‌های نیازمند و آسیب‌پذیر تحت پوشش این حمایت‌ها قرار گیرند و از طرف دیگر، افراد غیرآسیب‌پذیر که جزو گروه هدف سیاست‌های حمایتی نیستند، از این حمایت‌ها برخوردار نباشند (Devereux & Pelham, 2005). هدفمندسازی بر این فرض استوار است که بخشی از جامعه برای دریافت کمک‌های انتقالی در اولویت بالاتری هستند (عباسیان و مرادپور اولادی، ۱۳۸۷). از آنجا که منابع محدود است، باید در توزیع این کمک‌ها، اولویت‌ها رعایت شود. منظور از هدفمندسازی تعیین کسانی است که واجد شرایط دریافت کمک‌های انتقالی

پیامدهای منفی	پیامدهای مثبت
• افزایش قیمت نهاده های تولید • ظهور و بروز تورم و هزینه نهاد تولید • احتمال افزایش تقاضای کل • افزایش هزینه های دولت در مصرف انرژی • دوران تورمی و کاهش تولیدات	• تخصیص بهینه منابع • افزایش بهره وری و کارایی اقتصادی • افزایش قدرت خرید • اصلاح میزان و الگوی مصرف • گسترش سرمایه گذاری • افزایش درآمد شرکت ها • افزایش درآمد فقرا

فصلنامه پژوهش های روستایی

تصویر ۱. پیامدهای مثبت و منفی هدفمندسازی یارانه‌ها با تاکید بر نواحی روستایی (منبع: احمدی، ۱۳۸۸)

هستند (Sdralevich, Sab, Zouhar & Albertin, 2015)، به نحوی که رفاه حاصل از پرداخت‌های انتقالی در اختیار فقرا قرار گیرد. از مهم‌ترین اهدافی که دولت‌ها به ویژه در کشورهای درحال‌توسعه مانند کشور ما با پرداخت یارانه دنبال می‌کنند، جلوگیری از گسترش فقر و بحران‌های اجتماعی تلاش برای برقراری عدالت حتی به بهای از دست رفتن بخشی از کارایی اقتصادی است (Koo, Won & Kennedy, 2006). دولت‌ها با اهدافی از قبیل ملاحظات اجتماعی (Goodwin & James, 2003)، به کارگیری صحیح منابع و امکانات کمیاب کشور، ثابت نگهداشتن یا جلوگیری از نوسان زیاد قیمت‌ها و توزیع مناسب و عادلانه درآمدها مبادرت به پرداخت یارانه می‌کنند (Wang & Burton, 2011)، اما در نهایت «هدف اصلی از توزیع یارانه دولتی، کمک به اقشار مستضعف جامعه است؛ به این امید که همه انسان‌های تحت حاکمیت دولت به حداقل نیازهای اولیه زندگی که در قانون اساسی، شرع و عرف، حقوق اساسی و قوانین بین‌المللی ذکر شده است، دست یابند.

همچنین دولت می‌تواند با اعطای یارانه به نوعی انرژی یا فناوری خاص سرمایه‌گذاران را به سرمایه‌گذاری برای افزایش ظرفیت تولید یا تحقیق و تکمیل فناوریهای جدید تشویق کند (نسیمی، ۱۳۸۲). در دهه‌های گذشته، نظام توزیع یارانه‌ها نامناسب و از مشکلات اساسی اقتصاد ایران بود. به همین دلیل دهک‌های پایین جامعه به ویژه روستاییان سهم اندکی دارند. بنابراین یکی از مهم‌ترین اهداف قانون هدفمندکردن یارانه‌ها، اجرای عدالت و رفع تبعیض میان افراد جامعه است. از آنجایی که حجم یارانه‌های حامل انرژی در کشور در مقایسه با متغیرهایی مانند بودجه دولت و تولید ناخالص داخلی بسیار زیاد بود (Topfer, 2003)، با هدفمندسازی یارانه‌ها و اصلاح قیمت‌ها منابع قابل توجهی آزاد خواهد شد که دولت می‌تواند این منابع را صرف برنامه‌های توسعه‌ای و اجتماعی کند (بخشوده، ۱۳۹۱).

آثار و پیامدهای اقتصادی پرداخت یارانه‌ها

از مهم‌ترین کارکردهای یارانه در سیستم اقتصادی، پیامدهای خارجی مثبت آن است. این پیامد خارجی مثبت، برخورداری فقرا (گروه هدف در پرداخت یارانه‌ها) از حداقل معیشت تعریف شده است. به عبارت دیگر، هدف این سیاست به ویژه در کشورهای درحال‌توسعه گروه خاصی از مصرف‌کنندگان هستند که زیر خط فقر به سر می‌برند، بخش قابل توجهی از این گروه در نواحی روستایی ساکن هستند و در بخش‌های نخست اقتصاد مشغول به فعالیت هستند. دولت‌ها از طریق تغییر قیمت نسبی کالاها و خدمات، رشد و تولید بخش‌های اقتصادی را تحت تأثیر قرار می‌دهند و قدرت اصلی اقتصاد را در اختیار خود خواهند داشت (Clements, 2013). بخش قابل توجهی از حمایت‌ها در بخش تولید مختص به کشاورزی خواهد بود. رویکرد اصلی دولت‌ها در نواحی روستایی پویایی تولید و اشتغال از طریق راهبردهای تشویقی و سیاست‌های حمایتی است که اجرای هدفمندسازی یارانه‌ها می‌تواند این رویکرد را تقویت و اقتصاد روستایی را پویا کند.

یارانه‌ها با تحریف قیمت‌ها مانع تخصیص بهینه منابع می‌شوند و بنابراین رشد اقتصادی را کاهش خواهند داد (Araar & Verme, 2016). همچنین با ایجاد کسری بودجه و افزایش هزینه‌های اجتماعی آثار کلان بر اقتصاد ملی بر جای می‌گذارند (صالح اصفهانی، ۱۳۸۹). پیامدهای مثبت و منفی هدفمندسازی یارانه‌ها با تأکید بر نواحی روستایی در تصویر شماره ۱ آمده است.

پیشینه پژوهش

پژوهش‌های متعددی درباره تأثیرات یارانه‌ها بر ابعاد مختلف زیستی انجام شده است. جلالیان و همکاران (۱۳۹۲) در مقاله‌ای با عنوان «بررسی اثرات کوتاه‌مدت اجرای طرح هدفمندی یارانه‌ها بر وضعیت کشاورزی روستاییان شهرستان نیریز» نتیجه گرفته‌اند که اجرای طرح هدفمندی یارانه‌ها حداقل در کوتاه‌مدت به طور معنی‌داری به افزایش هزینه و کاهش درآمدها منجر شده است. سجاسی (۱۳۹۵) در مقاله‌ای با عنوان «تحلیل تأثیرات پرداخت یارانه‌های نقدی بر بهبود کیفیت زندگی خانوارهای روستایی؛ مطالعه موردی: روستاهای دهستان شیرینگ» به این نتیجه رسیده است که از میان شاخص‌های بررسی‌شده، هدفمندسازی تنها در چهار شاخص کیفیت زندگی معنادار است.

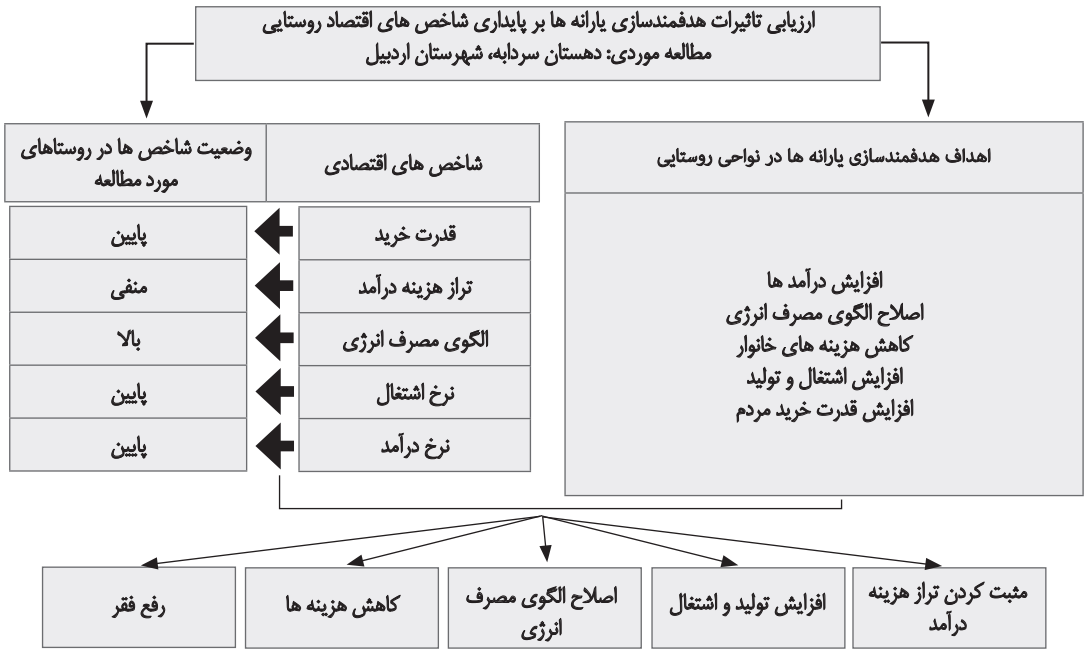

تصویر ۲. مدل مفهومی تحقیق

فصلنامه پژوهش های روستایی

علی‌زاده (۱۳۹۰) در تحقیقی با عنوان «درآمدی بر تأثیرات اقتصادی یارانه‌ها» نتیجه می‌گیرد که مکانیزم اجرایی‌شدن هدفمندسازی در ایران رونقی در تولید ایجاد نخواهد کرد. رنجبر و همکاران (۱۳۹۳) در تحقیقی با عنوان «تأثیر هدفمندی یارانه‌ها بر تغییرات معادل رفاه مصرف‌کننده در ایران» نتیجه می‌گیرد که هدفمندسازی یارانه‌ها نمی‌تواند هزینه‌های مصرفی اضافه‌شده خانوارها را جبران کند. اکبری و همکاران (۱۳۹۳) در تحقیق با عنوان «تأثیر قانون هدفمندسازی یارانه‌ها بر مصرف انرژی خانوار» نتیجه می‌گیرد که اجرای سیاست هدفمندسازی در ایران در دستیابی به یکی از مهم‌ترین اهداف خود مبنی بر اصلاح و توزیع مصرفی انرژی در بخش خانگی، چندان موفق عمل نکرده است. فاتحی دابانلو (۱۳۷۵) در پژوهش خود سعی کرده است که ارتباط میان یارانه و رشد اقتصادی را برای سال‌های ۷۰-۱۳۵۰درباره کشور ایران ارائه دهد. ایشان با استفاده از برآورد آماری هم‌بستگی و آزمون گرنجر به این نتیجه می‌رسد که یارانه تولیدی باعث افزایش تولید ناخالص ملّی و تولید گروه‌های اقتصادی و در کل رشد اقتصادی می‌شود که البته تأثیرگذاری آن نیاز به زمان دارد و یارانه مصرفی باعث افزایش تقاضای کل نشده است، بلکه این تقاضای کل است که باعث افزایش یارانه مصرفی می‌شود و رابطه علّی آن‌ها یک‌طرفه است. کاریلو و جارینگ[1] (۲۰۰۹) در مقاله‌ای با عنوان «تحویل مؤثر یارانه‌ها به فقرا: بهبود طرح برنامه انتقال پول نقد در اکوادور» به مطالعه موردی در اکوادور پرداخته است. در مقاله مذکور از الگوی رفتاری ساده‌ای برای مشخص‌کردن و تخمین‌زدن مجموع تصمیمات خانوارها از برنامه‌های حمایتی یا CCT استفاده شده است. نتایج تحقیق نشان می‌دهد که روش پرداخت پول نقد برای کمک به خانواده‌های کم‌درآمد شامل چندین ناکارآمدی است که ارزش شبکه دریافت‌کننده‌ها را کاهش می‌دهد (Carrillo & jarring, 2009).

وانگ و بورتون (۲۰۱۱) در مطالعه‌ای در سال با عنوان «خروجی‌های حاکمیت؛ رشد و بیکاری» به منظور بررسی آثار عایدی و مخارج دولت بر روی رشد، به اثر متغیرهایی مانند مالیات‌های غیرمستقیم، مصرف دولت، مشارکت اجتماعی و یارانه‌ها و سرمایه‌گذاری دولت بر رشد اقتصادی کشورهای OECD و EU در طول سال‌های ۲۰۰۴-۱۹۷۰ توجه می‌کند. یافته‌های این مطالعه نشان می‌دهد یارانه‌ها (کمک‌های مالی دولت) و مخارج مصرفی دولت اثر معنی‌دار و منفی روی رشد اقتصادی این کشورها دارد. لارکی[2] (۱۹۹۶) به تحلیل هزینه و فایده اصلاح یارانه‌های غذایی کشور مراکش می‌پردازد. در این تحقیق نتایج افزایش ۵۰ درصد قیمت سه کالای یارانه‌ای (گندم، روغن نباتی، شکر) نشان می‌دهد که مصرف خانوارهای روستایی حدود ۲۰ درصد کاهش می‌یابد. بنابراین نواحی شهری کمتر از نواحی روستایی در اثر افزایش قیمت‌ها زیان می‌بینند. راشل ترگو[3] در مقاله ای با عنوان «عملکرد سیستم یارانه غذایی مصر در طول شوک قیمت غذایی» عملکرد سیستم یارانه غذایی مصر را بررسی کرده و به این نتیجه رسیده است که سیستم یارانه غذایی مصر، شبکه امنیتی اجتماعی مهمی در طی دو شوک قیمت غذایی اخیر مصر بوده و تأثیر منفی این شوک قیمت را کاهش

1. Carrillo & Jarring

2. Laraky

3. R. Tergo

جدول ۱. تعداد نمونه‌های انتخابی به تفکیک روستا

روستا	خانوار	جمعیت	نمونه
اردبیل (شهرستان)	اردبیل (بخش)		سردابه (دهستان)
چهل‌گز	۳۷	۱۹۶	۴
گنسول کندی	۱۳۴	۶۰۳	۳۶
خیارک	۷۰۹	۳۱۸۳	۹۸
جمادی	۶۶	۳۵۷	۱۰
قلعه جوق‌سبلان	۱۸۱	۷۹۶	۳۴
دیولق	۲۴۴	۱۱۳۷	۴۶
شهریور	۱۱۸	۴۷۴	۳۲
میرنی	۳۰	۱۲۹	۸
امیدجه	۳۹۲	۱۷۱۰	۶۰
باروق	۲۷۲	۱۰۶۵	۴۱
مجموع	۲۱۸۳	۹۶۵۰	۳۶۹

منبع سالنامه آماری سال ۱۳۹۰، محاسبات نگارنده

فصلنامه پژوهش های روستایی

داده است. بر این اساس و با توجه به نکات مذکور، مدل مفهومی تحقیق در تصویر شماره ۲ آمده است.

در تشریح این مدل می‌توان گفت که اساساً تدوین و اجرای هدفمندسازی یارانه‌ها در ایران در راستای رفع چالش‌هایی بود که دامنگیر اقتصاد ملی و محلی بود. پوشش و تأثیر بر شاخص‌هایی چون قدرت خرید مردم، مثبت‌کردن تراز هزینه درآمد، اصلاح الگوی مصرف انرژی و مدیریت آن‌ها، ایجاد تولید و پویایی اشتغال و رفع بیکاری و کاهش فقر بود. طبیعتاً نتایج اجرای این چنین سیاستی باید بتواند سیمای اقتصاد محلی را پویا و وضعیت موجود شاخص‌ها را اصلاح کند.

روش‌شناسی تحقیق

نوع تحقیق و روش تجزیه‌وتحلیل داده‌ها

این تحقیق از نوع بنیادی‌اکتشافی بود و روش انجام پژوهش، توصیفی‌تحلیلی است. روش گردآوری داده‌ها از دو طریق میدانی (پرسش‌نامه) و اسنادی (فیش‌برداری) است.

جامعه آماری و نمونه تحقیق

جامعه آماری این تحقیق شامل تمامی ساکنان روستاهای دهستان سردابه است که طبق سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۱۳۹۰، ۹۶۵۰ نفر جمعیت و تعداد ۱۰ روستا است. حجم جامعه نمونه که از طریق فرمول کوکران برآورد شده است مشتمل بر ۳۶۹ نفر است که به طریق تصادفی نظام‌مند انتخاب شده‌اند. پراکندگی نمونه‌ها در روستاهای مطالعه‌شده به طور نسبی و تابعی از جمعیت روستاهای مطالعه‌شده بوده است (جدول شماره ۱).

برآورد «اعتبار ۴» پرسش‌نامه‌ها از طریق «اعتبار صوری ۵» سنجش و ارزیابی شد. در این روش سؤالات و گویه‌های موجود در پرسش‌نامه‌ها در اختیار استادان گروه‌های جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی دانشگاه محقق اردبیل و دانشگاه تهران و گروه جامعه‌شناسی دانشگاه تهران قرار گرفت و ارزیابی‌ها در رده خوب قرار گرفت. برای برآورد پایایی پرسش‌نامه نیز از روش فرمول آلفای کرون‌باخ با استفاده از نرم افزار SPSS استفاده شد که مقدار آن بین ۰ و ۱ است. مقدار آلفای کرونباخ به شرح جدول شماره ۲ است. چنانچه در جدول مشاهده می‌شود آلفای کرونباخ برای شاخص‌های پایدرای اقتصادی ۰/۷۴۲ به دست آمده است که نشان از پایایی پرسش‌نامه دارد.

قلمرو مکانی و زمانی تحقیق

قلمرو جغرافیایی این تحقیق مشتمل بر روستاهای واقع در محدوده جغرافیایی دهستان سردابه در ۲۵ کیلومتری غرب شهر اردبیل واقع در شمال غربی کشور است (تصویر شماره ۳). از نظر زمانی نیز نتایج این تحقیق بر اساس آمارهای گردآوری‌شده در سال ۱۳۹۵ است.

متغیرهای پژوهش

متغیر اصلی تحقیق در این بررسی «هدفمندسازی یارانه‌ها» است و متغیر وابسته نیز «پایداری اقتصادی» است که از طریق ۸

4. Validity
5. Face validity

جدول ۲. خروجی پایایی پرسش‌نامه به تفکیک متغیرهای تحقیق

متغیرها	تعداد سؤالات	خروجی پایایی پرسش‌نامه (آلفای کرونباخ)
پایداری اقتصادی	۳۰ سؤال	۰/۷۴۲

فصلنامه پژوهش های روستایی

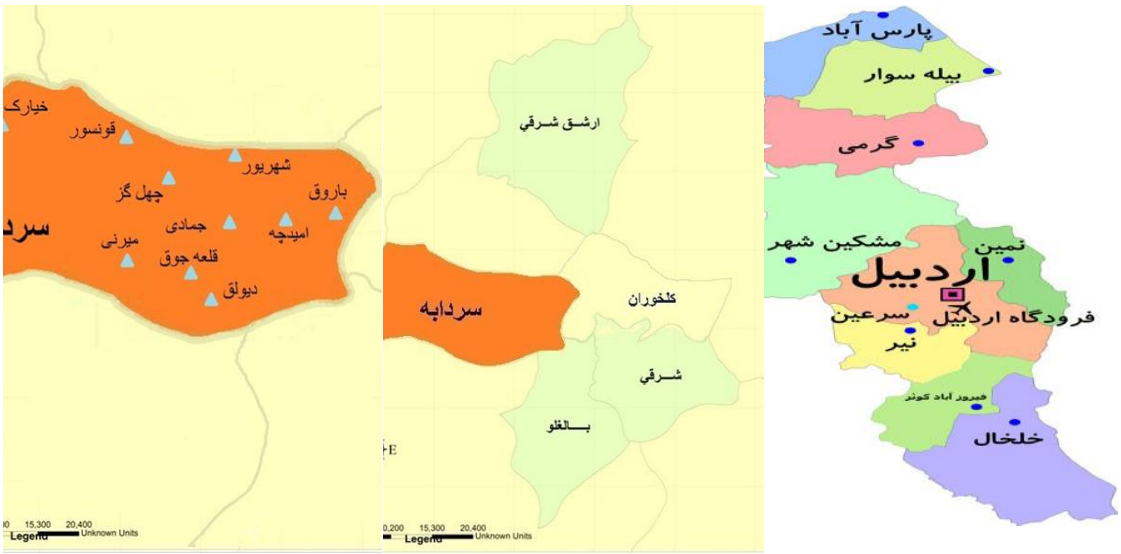

تصویر ۳. موقعیت منطقه مطالعه‌شده در استان اردبیل (مرکز آمار ایران، ۱۳۹۰)

فصلنامه پژوهش های روستایی

شاخص به شرح جدول شماره ۳ اندازه‌گیری شده است. انتخاب شاخص‌ها در این پژوهش بر اساس چارچوب پیشنهادی سازمان ملل است (United Nation, 2007). برای سنجش تأثیرات متغیر مستقل بر متغیرهای وابسته تحقیق از پرسش‌نامه پنج‌طیفی لیکرت استفاده شده است که دامنه‌ای از خیلی کم، کم، تاحدودی، زیاد و خیلی زیاد را دربرمی‌گیرد.

یافته‌ها

یافته‌های توصیفی

جامعه آماری این پژوهش این ویژگی‌ها و مختصات را دارد: ۷۶ درصد جامعه پرسش‌شده را مردان و ۲۴ درصد را زنان تشکیل می‌دهند. بیش از ۵۵ درصد جامعه پرسش‌شده در گروه سنی ۳۱ تا ۴۰ سال قرار دارند. ۵۰ درصد جامعه مطالعه‌شده از نظر آموزش در سطح دیپلم و بیشتر و ۵۰ درصد نیز زیردیپلم هستند. از نظر موقعیت شغلی نیز ۷۷ درصد از جامعه نمونه در این تحقیق را کشاورزان و بقیه را افرادی با فعالیت‌های غیرکشاورزی تشکیل می‌دهد. خلاصه ویژگی‌های توصیفی جامعه آماری در جداول شماره ۴، ۵، ۶ و ۷ ارائه شده است. در این پژوهش به منظور بررسی عادی‌بودن توزیع داده‌ها از آزمون کولموگروف‌اسمیرونوف استفاده شده است که نتایج آن در جدول شماره ۸ آمده است. نتایج حاصل از این آزمون نشان می‌دهد که فرض توزیع نرمال داده‌ها برقرار است و می‌توان از آزمون‌های پارامتریک استفاده کرد.

یافته‌های استنباطی

تأثیر هدفمندسازی یارانه‌ها بر شاخص پایداری اقتصادی

جدول۳. متغیرها و شاخص‌های تحقیق

موضوع	شاخص	
پایداری اقتصادی	افزایش قدرت خرید مردم	کاهش بیکاری
	افزایش اشتغال	مدیریت مصرف
	افزایش درآمد و پس‌انداز	مدیریت مصرف وکاهش اسراف
	کاهش فقر	نابرابری درآمد

منبع: (United Nation, ۲۰۰۷)

فصلنامه پژوهش های روستایی

جدول ۴. توزیع فراوانی پاسخ‌گویان بر اساس سن

سن	فراوانی	درصد
۲۰ تا ۳۰ سال	۳۰	۸
۳۱ تا ۴۰ سال	۲۰۳	۵۵
۴۰ به بالا	۱۳۷	۳۷
جمع	۳۶۹	۱۰۰

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۴

جدول۵. توزیع فراوانی پاسخ‌گویان بر اساس جنسیت

جنسیت	فراوانی	درصد
مرد	۲۸۰	۷۶
زن	۸۹	۲۴
جمع	۳۶۹	۱۰۰

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۴

جدول۶. توزیع فراوانی پاسخ‌گویان بر اساس تحصیلات

تحصیلات	فراوانی	درصد
زیر دیپلم	۱۸۵	۵۰
دیپلم و وفوق‌دیپلم	۹۶	۲۶
لیسانس و بالاتر	۸۹	۲۴
جمع	۳۶۹	۱۰۰

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۴

جدول ۷. توزیع فراوانی پاسخ‌گویان بر اساس نوع شغل آن‌ها

نوع شغل	فراوانی	درصد
کشاورزی	۱۶۶	۴۵
دامپروری	۱۱۸	۳۲
صنایع دستی	۱۱	۳
کارمند	۴۸	۱۳
سایر	۲۶	۷
جمع	۳۶۹	۱۰۰

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۴

در پنج بُعد و ۲۹ گویه سنجش شد. برای بررسی میزان تأثیر هدفمندسازی یارانه‌ها بر هریک از ابعاد شاخص پایداری اقتصادی از آزمون t مستقل استفاده شده است. در جداول ۹، ۱۰، ۱۱، ۱۲، ۱۳، ۱۴، ۱۵ و ۱۶ تأثیر هدفمندسازی یارانه‌ها بر هر یک از ابعاد پایداری اقتصادی آورده شده و در آخر نتایج مربوط به کل شاخص نشان داده شده است.

جدول ۸. نتایج آزمون کولموگروف اسمیرونوف برای بررسی نرمال بودن توزیع داده های پژوهش

پایداری اقتصادی		
تعداد نمونه		۳۶۹
عادی پارامترهای a و b	میانگین	۳/۳۵
	انحراف معیار	۰/۶۳۶
بیشترین تفاوت‌ها	کامل	۰/۱۰۲
	مثبت	۰/۱۰۲
	منفی	-۰/۰۵۰
کولموگروف اسمیرنف Z		۱/۳۹۷
سطح معناداری		۰/۰۹

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۴

a. توزیع آزمون عادی است؛ b. به‌دست‌آمده از داده‌ها.

بررسی تأثیر هدفمندسازی یارانه‌ها بر افزایش قدرت خرید مردم

نتایج آزمون t مستقل برای بررسی میزان تأثیر هدفمندسازی یارانه‌ها بر بُعد افزایش قدرت خرید مردم نشان می‌دهد که بین متغیر هدفمندسازی یارانه‌ها و افزایش قدرت خرید مردم تفاوت معنیداری (P=۰/۰۶) وجود ندارد. به عبارت دیگر، برخلاف اهداف از پیش تعیین‌شده این سیاست که ناظر بر ارتقای قدرت خرید دهک‌های پایین جامعه بود، پس از اجرای هدفمندسازی، گروه‌های هدف در روستاهای مطالعه‌شده در این پژوهش با افزایش قدرت خرید مواجه نشده‌اند (جدول شماره ۹).

از میان شاخص‌های مرتبط با این حوزه بیشترین تأثیر هدفمندسازی در ارتباط با کمک به هزینه‌های مصرف آب، برق و گاز خانوار (با میانگین ۴/۱۲) و کمترین تأثیر نیز در ارتباط با شاخص تحمل افزایش قیمت ناشی از هدفمندسازی یارانه‌ها (با میانگین ۳/۲۱) است.

در میان شاخص‌های بررسی‌شده، تنها بین هدفمندسازی و شاخص کمک به هزینه‌های مصرف آب، برق و گاز خانوار ارتباط معنی‌دار (P=۰/۰۰) وجود دارد. بدین ترتیب که با اجرای این

جدول ۹. نتایج آزمون t مستقل برای بررسی میزان تأثیر هدفمندسازی یارانه‌ها بر بُعد افزایش قدرت خرید مردم

	شاخص	دوره	میانگین	انحراف معیار	t	سطح معناداری
مولفه های افزایش قدرت خرید مردم	افزایش قدرت خرید مردم	قبل از هدفمندسازی	۳/۲۰	۰/۶۳	۷/۶۷۲	۰/۰۶
		بعد از هدفمندسازی	۳/۷۳	۰/۷۹	۶/۶۵۸	
	توان خرید خانوار	قبل از هدفمندسازی	۳/۳۶	۱/۰۹	۴/۶۰۱	۰/۰۶
		بعد از هدفمندسازی	۳/۷۵	۰/۹۶	۴/۴۲۹	
	وضعیت معیشتی خانوارهای کم درآمد	قبل از هدفمندسازی	۳/۲۸	۱/۰۱	۳/۸۶۲	۰/۰۸
		بعد از هدفمندسازی	۳/۲۵	۰/۹۵	۳/۴۲۹	
	کمک به هزینه‌های مصرف آب، برق و گاز خانوار	قبل از هدفمندسازی	۳/۲۹	۱/۰۲	۳/۹۲۹	۰/۰۰
		بعد از هدفمندسازی	۴/۱۲	۱/۰۲	۳/۸۵۱	
	قدرت خرید مردم در روستاها	قبل از هدفمندسازی	۳/۳۱	۱/۰۵	۴/۱۴۱	۰/۰۵
		بعد از هدفمندسازی	۳/۷۹	۰/۹۹	۴/۱۱۵	
	تحمل افزایش قیمت ناشی از هدفمندسازی یارانه‌ها	قبل از هدفمندسازی	۲/۷۵	۱/۲۷	-۰/۶۸۳	۰/۰۶
		بعد از هدفمندسازی	۳/۲۱	۱/۰۵	۲/۲۸۴	

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۴

جدول ۱۰. نتایج آزمون t مستقل برای بررسی میزان تأثیر هدفمندسازی یارانه‌ها بر بُعد اشتغال

شاخص		آماره	میانگین	انحراف معیار	t	سطح معناداری
وضعیت اشتغال		قبل از هدفمندسازی	۳/۶۳	۰/۷۸	۱۱/۱۵۶	۰/۰۷
		بعد از هدفمندسازی	۳/۵۱	۰/۷۵	۱۱/۱۰۹	
مولفه های اشتغال	افزایش اشتغال خانوار	قبل از هدفمندسازی	۳/۵۲	۱/۰۱	۷/۰۳۷	۰/۱۲۴
		بعد از هدفمندسازی	۳/۵۴	۰/۹۲	۶/۶۳۸	
	جلوگیری از تن‌پروری و فرار از کار در خانوار	قبل از هدفمندسازی	۳/۷۷	۰/۹۶	۱۰/۹۹	۰/۰۸
		بعد از هدفمندسازی	۳/۴۵	۱/۱۲	۹/۲۸۶	
	ایجاد فرصت‌های شغلی جدید برای جوانان در روستا	قبل از هدفمندسازی	۳/۶۷	۰/۹۵	۹/۶۵۱	۰/۱۶۰
		بعد از هدفمندسازی	۳/۳۴	۰/۹۲	۹/۲۷۸	
	اشتغال زنان روستا	قبل از هدفمندسازی	۳/۶۹	۰/۹۶	۹/۸۵۶	۰/۰۹
		بعد از هدفمندسازی	۳/۵۲	۱/۰۲	۹/۳۸۷	
	امیدواری به آینده شغلی	قبل از هدفمندسازی	۳/۵۹	۰/۹۴	۸/۶۳۷	۰/۰۶
		بعد از هدفمندسازی	۳/۶۹	۰/۹۹	۹/۱۳۲	
	رضایت شغلی	قبل از هدفمندسازی	۳/۵۵	۰/۹۷	۷/۷۶۴	۰/۰۰
		بعد از هدفمندسازی	۳/۵۹	۰/۹۸	۸/۶۵۹	

منبع: یافته های تحقیق، ۱۳۹۴

فصلنامه پژوهش های روستایی

سیاست امکان تأمین هزینه‌های انرژی نیز افزایش پیدا کرده است (جدول شماره ۱۶).

بررسی تأثیر هدفمندسازی یارانه‌ها بر اشتغال روستایی

نتایج آزمون t مستقل برای بررسی میزان تأثیر هدفمندسازی یارانه‌ها بر بُعد اشتغال در روستاهای مطالعه‌شده نشان می‌دهند که بین پاسخ‌گویان در دوره قبل و بعد از هدفمندسازی یارانه‌ها از نظر وضعیت اشتغال تفاوت معنی‌داری (P=۰/۰۷) وجود ندارد. به عبارت دیگر، هدفمندسازی یارانه‌ها نتوانسته است به ایجاد و رونق اشتغال کمک چندانی کند.

از میان شاخص‌های مرتبط با وضعیت اشتغال در روستاهای مطالعه‌شده، بیشترین و کمترین تأثیر هدفمندسازی یارانه‌ها به ترتیب مربوط به رضایت شغلی (با میانگین امتیاز ۳/۵۵) و ایجاد فرصت‌های شغلی (با میانگین امتیاز ۳/۲۴) است (جدول شماره ۱۰).

بررسی تأثیر هدفمندسازی یارانه‌ها بر درآمد و پس‌انداز

نتایج آزمون t مستقل برای بررسی میزان تأثیر هدفمندسازی یارانه‌ها بر بُعد افزایش درآمد و پس‌انداز جامعه روستایی مطالعه‌شده نشان می‌دهد که بین متغیر هدفمندسازی یارانه‌ها و افزایش درآمد و پس‌انداز تفاوت معنی داری (P=۰/۰۹) وجود ندارد. به عبارت دیگر، پس از اجرای هدفمندسازی میزان درآمد و پس‌انداز افزایش قابل توجهی پیدا نکرده است.

از میان شاخص‌های مرتبط با مؤلفه درآمد و پس‌انداز بیشترین تأثیر هدفمندسازی بر شاخص میزان درآمد خانوار (با میانگین ۳/۷۲) بوده است و کمترین تأثیر نیز بر کاهش هزینه‌های خانوار (با میانگین امتیاز ۲/۴۲) و احساس رضایت از پس‌انداز (با امتیاز ۲/۴۹) است (جدول شماره ۱۱).

بررسی تأثیر هدفمندسازی یارانه‌ها بر کاهش بیکاری

نتایج بررسی‌های آماری در ارتباط با تأثیر هدفمندسازی یارانه‌ها بر کاهش بیکاری در دو بازه زمانی قبل و بعد از اجرای آن نشان می‌دهد بین متغیر هدفمندسازی یارانه‌ها و کاهش بیکاری تفاوت معناداری وجود ندارد. به عبارت دیگر، نتایج این آزمون نشان می‌دهد که بین این دو متغیر در سطح اطمینان ۰/۹۵ و با خطای کمتر از ۰/۰۵ سطح معنی‌داری برابر ۰/۱۲۳ است. به بیان دیگر، هدفمندسازی یارانه‌ها نتوانسته است از حجم بیکاری در روستاهای مطالعه‌شده بکاهد. نتایج بررسی‌های میدانی (جدول شماره ۱۲) در این حوزه نشان می‌دهد که بیشترین تأثیر هدفمندسازی بر شاخص افزایش تمایل به کار (با میانگین ۳/۷۲) و کمترین تأثیر نیز بر افزایش کار و تولیدات کشاورزی خانوار (میانگین امتیاز ۲/۵۶) است.

جدول ۱۱. نتایج آزمون t مستقل برای بررسی میزان تاثیر هدفمندسازی یارانه‌ها بر بُعد درآمد و پس انداز

	شاخص	آماره	میانگین	انحراف معیار	t	سطح معناداری
	درآمد و پس‌انداز بعد از هدفمندسازی	قبل از هدفمندسازی	۳/۴۵	۰/۷	۸/۵۲۰	۰/۰۹
		بعد از هدفمندسازی	۳/۱۲	۰/۸۲	۷/۲۹۸	
مولفه‌های درآمد و پس‌انداز	میزان درآمد خانوار	قبل از هدفمندسازی	۳/۶۹	۱/۰۳	۹/۱۶۵	۰/۰۶
		بعد از هدفمندسازی	۳/۷۲	۰/۹۳	۱۰/۱۹۵	
	میزان پس‌انداز خانوار	قبل از هدفمندسازی	۳/۷۳	۰/۹۵	۱۰/۵۶۳	۰/۰۹
		بعد از هدفمندسازی	۳/۱۲	۰/۹۲	۱۰/۱	
	احساس رضایت از درآمد	قبل از هدفمندسازی	۳/۶۲	۰/۹۵	۸/۸۹۳	۰/۰۶
		بعد از هدفمندسازی	۳/۵۶	۰/۸۹	۹/۶۳۵	
	احساس رضایت از پس‌انداز	قبل از هدفمندسازی	۳/۷۳	۱/۱۶	۸/۷۲۹	۰/۱۶۵
		بعد از هدفمندسازی	۲/۸۲	۰/۹۹	۷/۵۲۸	
	کاهش هزینه‌های زندگی خانوار	قبل از هدفمندسازی	۲/۴۹	۱/۲۵	-۶/۴۴	۰/۱۲۴
		بعد از هدفمندسازی	۲/۴۲	۱/۱۲	۳/۳۹۵	

منبع: یافته های تحقیق، ۱۳۹۴

فصلنامه پژوهش های روستایی

ث) بررسی تأثیر هدفمندسازی یارانه‌ها بر مدیریت مصرف و کاهش اسراف

با توجه به جدول شماره ۱۳، نتایج آزمون t مستقل بین دو گروه نشان می دهد که بین پاسخ گویان در دوره قبل و بعد از هدفمندسازی یارانه‌ها از نظر مدیریت مصرف و کاهش اسراف تفاوت معنی داری وجود ندارد. نتایج این آزمون نشان می‌دهد که بین این دو متغیر در سطح اطمینان ۰/۹۵ و با خطای کمتر از ۰/۰۵ سطح معنی‌داری برابر ۰/۰۹۴ است. همچنین نتایج آزمون نشان می‌دهد که بین شاخص‌های کاهش مصرف آب، گاز و بنزین با هدفمندسازی یارانه‌ها ارتباط معنی‌داری وجود دارد؛ بدین ترتیب که با هدفمندسازی یارانه‌ها مصرف در این سه حوزه کاهش چشمگیری پیدا کرده است. بیشترین و کمترین تأثیر هدفمندسازی یارانه‌ها در حوزه مدیریت مصرف و کاهش اسراف به ترتیب بر کاهش مصرف آب (با میانگین ۴/۱۲) و کاهش مصرف گاز (با میانگین ۲/۷۵) بوده است.

جدول ۱۲. نتایج آزمون t مستقل برای بررسی میزان تأثیر هدفمندسازی یارانه‌ها بر بُعد کاهش بیکاری

	شاخص	آماره	میانگین	انحراف معیار	t	سطح معناداری
	کاهش بیکاری	قبل از هدفمندسازی	۳/۶۳	۰/۸۱	۱۰/۷۰۲	۰/۱۲۳
		بعد از هدفمندسازی	۳/۱۶	۰/۸۸	۱۰/۰۵۲	
مولفه های کاهش بیکاری	کاهش بیکاری خانوار	قبل از هدفمندسازی	۳/۶۶	۱/۰۲	۸/۹۰	۰/۲۳۵
		بعد از هدفمندسازی	۳/۵۶	۰/۹۵	۸/۶۵	
	افزایش تمایل به کارکردن	قبل از هدفمندسازی	۳/۶۸	۰/۹۱	۱۰/۳	۰/۱۰۲
		بعد از هدفمندسازی	۳/۷۲	۰/۹۰	۱۰/۰۵۳	
	ایجاد انگیزه کسب‌وکار	قبل از هدفمندسازی	۳/۵۴	۰/۹۷	۷/۶۸۷	۰/۰۹
		بعد از هدفمندسازی	۲/۸۶	۰/۸۴	۶/۹۶۸	
	افزایش کار و تولیدات کشاورزی خانوار	قبل از هدفمندسازی	۳/۵۸	۰/۹۴	۸/۴۷۳	۰/۱۱۱
		بعد از هدفمندسازی	۲/۵۶	۰/۹۲	۸/۴۱۲	
	ایجاد تعاونی‌های تولیدی در روستا	قبل از هدفمندسازی	۳/۷۱	۰/۹۷	۱۰/۰۶	۰/۰۸
		بعد از هدفمندسازی	۳/۱۱	۰/۹۷	۹/۸۰۱	

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۴

فصلنامه پژوهش های روستایی

جدول ۱۳. نتایج آزمون t مستقل برای بررسی تأثیر هدفمندسازی یارانه‌ها بر بُعد مدیریت مصرف و کاهش اسراف

	شاخص	آماره	میانگین	انحراف معیار	t	سطح معناداری
	مدیریت مصرف و کاهش اسراف	قبل از هدفمندسازی	۲/۷۵	۰/۹۱	۱/۶۸۴	۰/۰۹۴
		بعد از هدفمندسازی	۳/۳۷	۰/۹۵	−۱/۲۸۷	
مولفه‌های مدیریت مصرف و کاهش اسراف	تغییر الگوی مصرف خانوار	قبل از هدفمندسازی	۲/۹۷	۱/۱۱	−۰/۳۲۷	۰/۷۴۴
		بعد از هدفمندسازی	۳/۳۲	۰/۹۳	−۱/۳۰۵	
	کاهش اسراف و هدردادن مواد غذایی	قبل از هدفمندسازی	۳/۱۲	۱/۱۱	۰/۰۰۱	۰/۰۶
		بعد از هدفمندسازی	۳/۵۶	۱/۰۵	۱/۲۳۴	
	کاهش مصرف آب	قبل از هدفمندسازی	۲/۹۲	۱/۱	−۰/۹۹۱	۰/۰۳
		بعد از هدفمندسازی	۴/۱۲	۱/۱	۴/۳۰۰	
	کاهش مصرف بنزین	قبل از هدفمندسازی	۲/۸۱	۱/۰۸	−۲/۲۸۷	۰/۰۲۳
		بعد از هدفمندسازی	۳/۹۵	۱/۱۲	−۲/۲۱۲	
	کاهش مصرف گاز	قبل از هدفمندسازی	۲/۸۲	۱/۱۱	−۲/۱۰۲	۰/۰۳۷
		بعد از هدفمندسازی	۲/۷۵	۰/۹۶	−۱/۹۲۸	
	کاهش زائدات نان	قبل از هدفمندسازی	۲/۸۵	۱/۰۸	−۱/۸۱۹	۰/۰۷
		بعد از هدفمندسازی	۲/۸۸	۱/۱۲	−۱/۴۳	

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۴

فصلنامه پژوهش های روستایی

بررسی تأثیر هدفمندسازی یارانه‌ها بر کاهش فقر

نتایج آزمون t مستقل بین دو گروه نشان می‌دهد که بین پاسخ‌گویان در دوره قبل و بعد از هدفمندسازی یارانه‌ها از شاخص کاهش فقر تفاوت معنی‌داری وجود ندارد. نتایج این آزمون نشان می‌دهد که بین این دو متغیر در سطح اطمینان ۰/۹۵ و با خطای کمتر از ۰/۰۵ سطح معنی‌داری برابر ۰/۱۶۴ است (جدول شماره ۱۴).

همچنین نتایج آزمون نشان می‌دهد که بین شاخص‌های تأمین نیازهای اساسی خانوارها و هدفمندسازی یارانه‌ها ارتباط معنی‌داری وجود دارد؛ بدین ترتیب که با هدفمندسازی یارانه‌ها نیازهای

جدول ۱۴. نتایج آزمون t مستقل برای بررسی میزان تأثیر هدفمندسازی یارانه‌ها بر کاهش فقر

	شاخص	آماره	میانگین	انحراف معیار	t	سطح معناداری
	کاهش فقر	قبل از هدفمندسازی	۳/۱۳	۰/۹۱	۱/۶۸۴	۰/۱۶۴
		بعد از هدفمندسازی	۳/۵۷	۰/۸۶	−۱/۲۸۷	
مؤلفه‌های کاهش فقر	افزایش قدرت خرید	قبل از هدفمندسازی	۲/۹۵	۰/۸۶	−۰/۳۲۷	۰/۰۵۷
		بعد از هدفمندسازی	۳/۱۲	۰/۸۶	−۱/۳۰۵	
	تأمین نیازهای اساسی خانوار	قبل از هدفمندسازی	۳/۰۵	۰/۹۶	۰/۰۰۱	۰/۰۴
		بعد از هدفمندسازی	۳/۱۵	۰/۹۵	۱/۲۳۴	
	تأمین نیازهای کشاورزی خانوار	قبل از هدفمندسازی	۲/۸۶	۰/۹۷	−۰/۹۹۱	۰/۷۵۸
		بعد از هدفمندسازی	۳/۹۶	۰/۹۶	۴/۳۰۰	
	دسترسی به امکانات بیشتر	قبل از هدفمندسازی	۳/۱۷	۰/۹۹	−۲/۲۸۷	۰/۱۳۳
		بعد از هدفمندسازی	۳/۸۹	۰/۹۲	−۲/۲۱۲	
	رفع فقر	قبل از هدفمندسازی	۳/۶۵	۰/۹۴	−۲/۱۰۲	۰/۰۹۸
		بعد از هدفمندسازی	۳/۷۴	۰/۸۶	−۱/۹۲۸	

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۴

فصلنامه پژوهش های روستایی

جدول ۱۵. نتایج آزمون t مستقل برای بررسی میزان تأثیر هدفمندسازی یارانه‌ها بر نابرابری درآمد

	شاخص	آماره	میانگین	انحراف معیار	t	سطح معناداری
	نابرابری درآمد	قبل از هدفمندسازی	۳/۲۱	۰/۸۳	۱/۶۸۴	۰/۰۴۱
		بعد از هدفمندسازی	۳/۵۳	۰/۸۴	−۱/۲۸۷	
مولفه‌های نابرابری درآمد	توزیع مساوی درآمدها	قبل از هدفمندسازی	۳/۳۵	۰/۹۸	−۰/۳۲۷	۰/۰۳
		بعد از هدفمندسازی	۲/۸۶	۰/۸۳	−۱/۳۰۵	
	رفع نابرابری‌های درآمدی بین ساکنان	قبل از هدفمندسازی	۳/۳۷	۰/۹۴	۰/۰۰۱	۰/۰۱
		بعد از هدفمندسازی	۳/۱۲	۰/۹۱	۱/۲۳۴	
	افزایش درآمد گروه‌های فقیر	قبل از هدفمندسازی	۳/۳۲	۱/۰۱	−۰/۹۹۱	۰/۰۰
		بعد از هدفمندسازی	۳/۶۵	۰/۹۹	۴/۳۰۰	

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۴

فصلنامه پژوهش های روستایی

اساسی خانوارها بیشتر رفع شده است. بیشترین و کمترین تأثیر هدفمندسازی یارانه‌ها در حوزه کاهش فقر به ترتیب بر تأمین نیازهای اساسی خانوارها (با میانگین ۳/۹۶) و افزایش قدرت خرید (با میانگین ۳/۱۲) بوده است.

بررسی تأثیر هدفمندسازی یارانه‌ها بر نابرابری درآمد

با توجه به جدول شماره ۱۵، نتایج آزمون t مستقل بین دو گروه نشان می‌دهد که بین پاسخ‌گویان در دوره قبل و بعد از هدفمندسازی یارانه‌ها از نظر مدیریت مصرف و کاهش اسراف تفاوت معنی‌داری وجود دارد. نتایج این آزمون نشان می‌دهد که بین این دو متغیر در سطح اطمینان ۰/۹۵ و با خطای کمتر از ۰/۰۵ سطح معنی‌داری برابر ۰/۰۴۱ است. به عبارت بهتر، هدفمندسازی یارانه‌ها در مناطق روستایی مطالعه‌شده نابرابری درآمد را کاهش داده است و به تعادل در درآمد میان خانوارها منجر شده است. همچنین نتایج آزمون نشان می‌دهد که بین شاخص‌های توزیع مساوی درآمدها، رفع نابرابری‌های درآمدی بین ساکنان و افزایش درآمد گروه‌های

جدول ۱۶. نتایج آزمون t مستقل برای بررسی میزان تأثیر هدفمندسازی یارانه‌ها بر شاخص پایداری اقتصادی

	شاخص	آماره	میانگین	انحراف معیار	t	سطح معناداری
	پایداری اقتصادی	قبل از هدفمندسازی	۳/۳۳	۰/۷۷	۷/۸۴	۰/۰۹
		بعد از هدفمندسازی	۳/۳۸	۰/۸۳۸	۶/۷۴	
مولفه‌های پایداری اقتصادی	افزایش قدرت خرید مردم	قبل از هدفمندسازی	۳/۲۰	۰/۶۳	۷/۶۷۲	۰/۰۸
		بعد از هدفمندسازی	۳/۷۳	۰/۷۹	۶/۶۵۸	
	افزایش اشتغال	قبل از هدفمندسازی	۳/۶۳	۰/۷۸	۱۱/۱۵۶	۰/۰۷
		بعد از هدفمندسازی	۳/۵۱	۰/۷۵	۱۱/۱۰۹	
	درآمد و پس‌انداز	قبل از هدفمندسازی	۳/۴۵	۰/۷	۸/۵۲۰	۰/۰۹
		بعد از هدفمندسازی	۳/۱۲۸	۰/۸۲	۷/۲۹۸	
	کاهش بیکاری	قبل از هدفمندسازی	۳/۶۳۴	۰/۸۱	۱۰/۷۰۲	۰/۱۲۳
		بعد از هدفمندسازی	۳/۱۶۲	۰/۸۸	۱۰/۰۵۲	
	مدیریت مصرف و کاهش اسراف	قبل از هدفمندسازی	۲/۷۵	۰/۹۱	۱/۶۸۴	۰/۰۹۴
		بعد از هدفمندسازی	۳/۳۷	۰/۹۵	−۱/۲۸۷	
	کاهش فقر	قبل از هدفمندسازی	۳/۱۳۶	۰/۷۹	۷/۶۷۲	۰/۱۶۴
		بعد از هدفمندسازی	۳/۵۷۲	۰/۷۸	۸/۵۲۰	
	نابرابری درآمدها	قبل از هدفمندسازی	۳/۵۳	۰/۷۵	۷/۲۹۸	۰/۰۴۱
		بعد از هدفمندسازی	۳/۲۱	۰/۷	۷/۶۷۲	

منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۴

فصلنامه پژوهش های روستایی

فقیر با هدفمندسازی یارانه‌ها ارتباط معنی‌داری وجود دارد. به این ترتیب که با هدفمندسازی یارانه‌ها مصرف در این سه حوزه افزایش پیدا کرده است. بیشترین و کمترین تأثیر هدفمندسازی یارانه‌ها در حوزه نابرابری درآمد افزایش درآمد گروه‌ها (با میانگین ۳/۶۵) و توزیع مساوی درآمدها (با میانگین ۲/۸۶) بوده است.

بررسی تأثیر هدفمندسازی یارانه‌ها بر کل شاخص‌های پایداری اقتصادی

نتایج این تحقیق نشان می‌دهد که در مجموع و بر اساس تحلیل‌های آماری صورت‌گرفته بین هدفمندسازی یارانه‌ها و پایداری اقتصادی روستاهای مطالعه‌شده تفاوت معنی‌داری (P=۰/۰۹) وجود ندارد. به عبارت دیگر، سیاست هدفمندسازی یارانه‌ها نتوانسته است جز در موارد محدودی، شاخص‌های اقتصاد روستایی را پایدارتر کند. نتایج این بررسی نشان می‌دهد که میانگین ارزش شاخص های اقتصادی بعد از اجرای هدفمندی یارانه‌ها کاهش یافته است. از میان مؤلفه‌های بررسی‌شده بیشترین تأثیر هدفمندسازی یارانه‌ها بر مؤلفه مدیریت مصرف و کاهش اسراف (با میانگین ۳/۹۶) و کمترین تأثیر نیز بر مؤلفه درآمد و پس‌انداز (با میانگین ۳/۵۴) بوده است (جدول شماره ۱۶).

بحث و نتیجه‌گیری

نتایج این بررسی نشان می‌دهد که اجرای طرح هدفمندسازی یارانه‌ها به بخش قابل توجهی از اهدافی که در این بررسی ارزیابی شده است، دست نیافته است و بر خلاف آنچه تصور می‌شد، شاخص‌های اقتصادی با گذشت نزدیک به یک دهه از اجرای این سیاست تحول چشمگیری پیدا نکرده‌اند. نتایج یافته‌های آماری نشان می‌دهند که شاخص کل پایداری اقتصادی در روستاهای دهستان سردابه میزان بسیار اندکی رشد یافته است و بین متغیر اصلی پایداری اقتصادی در روستاهای مطالعه‌شده و اجرای طرح هدفمندسازی یارانه‌ها ارتباط معنی‌داری (در سطح معنی‌داری ۰/۰۹) وجود ندارد. به عبارت دیگر، اجرای این سیاست باعث پایداری شاخص‌های اقتصادی در منطقه مورد مطالعه نشده است.

بررسی نتایج تحقیق نشان می‌دهد که در حوزه درآمد و پس‌انداز نتایج این تحقیق با نتایج تحقیق جلالیان و همکاران (۱۳۹۲) انطباق و همسویی وجود دارد. از نظر الگو و مدیریت مصرف نیز نتایج این پژوهش با تحقیق علی مددی و همکاران (۱۳۹۵) انطباق وجود دارد. همچنین در زمینه مصرف انرژی و کاهش اسراف بین نتایج این تحقیق و تحقیق اکبری و همکاران (۱۳۹۳) همسویی وجود دارد. از منظر اشتغال نیز نتایج این تحقیق با پژوهش علی‌زاده (۱۳۹۰) همخوانی و انطباق وجود دارد.

در میان مؤلفه‌های مرتبط با شاخص پایداری اقتصادی در نواحی روستایی مطالعه‌شده، تنها بین نابرابری درآمدها و هدفمندسازی یارانه‌ها ارتباط معنی‌دار وجود دارد؛ به عبارت دیگر، واریز وجه نقد در حساب خانوارهای روستایی باعث شده است تا آن را به عنوان عاملی برای رفع نابرابری درآمد مطرح کنند. در حالی که در ارتباط با وجوه دیگر پایداری اقتصادی همچون کاهش فقر این معنی‌داری مشاهده نمی‌شود. از میان مؤلفه‌های هشت‌گانه بررسی‌شده در این پژوهش هدفمندسازی یارانه‌ها بیشترین تأثیر را بر اساس نظرات جامعه محلی به ترتیب بر مؤلفه‌های افزایش قدرت خرید و کاهش فقر داشته و کمترین تأثیر را نیز به ترتیب بر کاهش بیکاری و مدیریت مصرف و کاهش اسراف داشته است.

همچنین بررسی‌های میدانی و آمارهای مرتبط با برخی از گویه‌ها و شاخص‌های بررسی‌شده نشان می‌دهد که مهم‌ترین نقطه ضعف اجرای هدفمندسازی یارانه‌ها و بخش قابل توجهی از نارضایتی های اجتماعی موجود در نواحی روستایی تغییرنکردن نظام اقتصادی و به ویژه نظام تولیدی آن است. در واقع نتایج حاصل از اجرای این برنامه نتوانسته است آثار ملموسی در افزایش تولید و سازوکار تولید ایجاد کند. تنها بخش قابل لمس برای مردم ساکن در روستاهای مطالعه‌شده واریز وجوه نقدی ماهیانه به حساب آن‌هاست و قضاوت‌های آن‌ها غالباً تحت تأثیر این موضوع قرار گرفته است. به نظر می‌رسد ضروری است تا همان‌طور که در اهداف و برنامه‌های مصوب قانون هدفمندسازی یارانه‌ها و نیز برنامه پنجساله چهارم و پنجم پیش‌بینی شده است، مازاد درآمدی حاصل از افزایش قیمت حامل‌های انرژی و قیمت‌های آزادشده در تمام بخش‌ها بر اساس برنامه از پیش تعیین‌شده صرف تحولات در نظام تولید و اقتصاد خانوارهای گروه‌های هدف به ویژه جامعه روستایی شود. آنچه واضح و مبرهن است آنکه تاکنون ارزیابی دقیقی در سطوح خانوارهای روستایی بر تأثیر هدفمندسازی یارانه‌ها به ویژه در مناطق روستایی انجام نشده است. با توجه به انتقادات دولت و مردم به نتایج اجرایی‌شده این سیاست یا اهداف از پیش تعیین‌شده ضروری است تا مطالعات و ارزیابی‌های جامع در مقیاس خانوارها و در جوامع روستایی انجام پذیرد تا نقاط قوت و ضعف این سیاست شناسایی و راهکارهای لازم اندیشیده شود.

تشکر و قدردانی

این مقاله حامی مالی ندارد.

References

Abbasian, A., & Moradopour., M. (2008). [*Financial and monetary policies* (Persian)]. Tehran: Noore Elm Publication.

Ahmadi, M. (2009). [Investigating dimensions and consequences of the purpose of subsidy reforms (Persian)]. *Hedayat, 9*(98), 27-15.

Akbari, N., Talebi. E., & Jalali, A. (2014). [The impact of targeted subsides on household energy consumption (Case study: City of Isfahan) (Persian)]. *Iranian Energy Economics, 3*(11), 29-66.

Alimadadi, A., Nazari, A., Moradi, M., & Ghaffari, R. (2016). [Effects of subsidy reforms on rural household consumption pattern with sustainable livelihood approach in Kalat and Binalood (Persian)]. *Eghtesad-e Faza Va Tose'eye Roostaee, 5*(2), 97-118.

Alizade, M. (2011). [The Effects of Implementing the" Targeted Subsidies"(Persian)]. *Eghtesad-e Shahr, 8*(4), 57-108.

Amani, M. (2012). [*The results of implementation of subsidy reforms on agricultural cooperatives performance (Case study: Agricultural cooperatives in Lenjan city)* (Persian)] [MSc. thesis]. Zahedan: Sistan and Baluchestan University.

Araar, A., & Verme, P. (2016). *A comparative analysis of subsidy reforms in the Middle East and North Africa Region. Working Paper*. Washington, D.C.: World Bank.

Bakhshoodeh, M. (2012). [*Determining rural poverty patterns in Iran and investigating the effect of food susidy reforms program on it: Multidimensional poverty approach* (Persian)] [MSc. thesis]. Shiraz: Shiraz University.

Carrillo, P. E., & Ponce Jarrín, J. (2009). Efficient delivery of subsidies to the poor: Improving the design of a cash transfer program in Ecuador. *Journal of Development Economics, 90*(2), 276–84. doi: 10.1016/j.jdeveco.2008.09.008

Clements, J. (2013). *Middle East and Central Asia Regional Economic Outlook database*. Washington, D.C.: World Bank.

Devereux, S., & Pelham, L. (2005). *Making cash count: Lessons from cash transfer schemes in east and southern Africa for supporting the most vulnerable children and households*. Brighton: Institute of Development Studies.

Fatehi Danaloo, M. (1379). *Study of the relationship between subsidies and economic growth*. News in Economics. 56, 36-43.

Francke, P. (1998). *Targeting public health expenditures in Peru: situation and alternatives*. Maryland: Partnerships for Health Reform

Goodwin, J. & James, J. M. (2003). *Rethinking social movements: structure, meaning, and emotion*. Lanham: Rowman & Littlefield Publishers.

Grosh, M., Carlo Del, N., Emil, T., & Azedine O. (2008). *For protection promotion. The design & implementation of effective safety nets*. Washington, D.C.: World Bank.

Jafari Samimi A., Asnaashari. A., Mehnatfar, Y. (1384). The Economic Impact of Gasoline Subsidies on Economic Growth in Iran: An Empirical Analysis (1350-1381). *Journal of Economic Research,* 5(4), 11-44.

Jalalian, H. (1392). Investigating the short-term effects of implementation of subsidies targeting plan on agricultural status of villagers in Neyriz (Case study: Abadeh Tashk Village). Regional Planning Quarterly. 3(10), 45-60.

Kluve, J., & Schmidt, C. M. (2002). Can training and employment subsidies combat European unemployment? *Economic Policy, 17*(35), 409–448. doi: 10.1111/1468-0327.00093

Laraky, K. (1996). *Food subsidies: A case study of pricy reform in Morocco. (Working Paper)*. Washington, D.C.: Living Standard Measurement Study.

Maanavi, M. (2011). *Designing a comprehensive subsidy payment system*. Tehran: Economic Deputy of the Ministry of Economic Affairs and Finance.

Mousavi, S. N., Khalooie, A., & Farajzadeh, F. (2009). [Analyzing welfare impacts of fertilizer subsidy elimination among Fras province maize growers (Persian)]. *Journal of Agricultural Economics Research, 1*(4), 61 -79.

Nasimi, E. (2002). [*Modifying energy subsidies: A summary of issues and problems related to the removal or modification of energy subsidies* (Persian). Tehran: Peyk-e Adabiat.

Ramadan, R., & Thomas, A. (2011). Evaluating the impact of reforming the food subsidy program in Egypt: A Mixed Demand approach. *Food Policy, 36*(5), 638–646. doi: 10.1016/j.foodpol.2011.06.006

Ranjbar, H., Fotros, M. H., Kabirian. M. (2014). [Effects of subsidies targeting on costumers' welfare equivalent variations in Iran (Persian)]. *Journal of Applied Economic Studies. 3*(9), 133-49.

Razmara, S. (1999). *Consumer food subsidy programs in the MENA Region*. Washington, D.C.: World Bank.

Research Center of the Islamic Consultative Assembly of Iran. (2010). [*Budget Bill of 1395*(Persian)]. Tehran: Budget Integration Commission.

Research Center of the Islamic Consultative Assembly of Iran. (2011). [*The law of the fourth community development plan* (Persian)]. Tehran: Economic and Cultural Organization of the Islamic Republic of Iran.

Salehesfahani, j. (2010, May 11). [Examining the different dimensions of targeting subsidies (Persian)]. *Donyay-e Eghtesad,* p. 4

Sdralevich, C., R. Sab, Y., Zouhar, & G. Albertin. (2014). *Subsidy reform in the Middle East and North Africa recent progress and challenges ahead*. Washington, D.C.: International Monetary Fund.

Sajasi Gheydari, H. (1395). [Impact analysis of cash payment subisides on rural family's quality of life improvment (Persian)]. *Majles o Rahbord. 23*(85), 107-42.

Statistical Center of Iran. (2009). [*Rural database of Ardabil province* (Persian)].Tehran: Statistical Center of Iran

Tekleselassie, A., Johnstone, DB, Abebayehu A. (2004). Means testing: The dilemma of targeting subsidies in African higher education. *Journal of Higher Education in Africa, 2*(2), 135-158

Töpfer, K. (2003). *Energy subsidies: lessons learned in assessing their impact and designing policy reforms*. New York: United Nations Publication.

United Nations. (2007). *Indicators of sustainable development: guidelines and methodologies*. United Nations: New York.

Koo, W. W., & Kennedy, P. L. (2006). The Impact of Agricultural Subsidies on Global Welfare. *American Journal of Agricultural Economics, 88*(5), 1219–1226. doi: 10.1111/j.1467-8276.2006.00936.x

Wang, S., & Burton A., A. (2011). *Government outlays, economic growth and unemployment: A VAR model. (Working Paper)*. Newark: University of Delaware.